

Disposiciones Presidenciales de fecha 14-06-2020, Reformadas el 17, 24 y 31 de mayo y 5 y 7 de junio de 2020

Traducido por ALMG

Idioma maya Itza'

**CH'AB'EJIL TI NOJLU'UMIL
XEKA'ANTAJILOO' CH'AB'EJILOO' ICH UCHUL TI K'ASIK'ALIL K'A'OOLAL
ETEL CHICHT'ANOO' TI MA'LO' CHUKB'EST'AN**

PAXIL, 14 TI UWAKP'EEL WINAL TI 2020

**XAXANA'AN A' XEKA'ANTAJILOO' CH'AB'EJILOO' TI 14 TI UJO'P'EEL WINAL TI 2020
KATOJIKINTIKA'ANOO' A' 17, 24, 31 TI UJO'P'EEL WINAL ETEL 05 etel 07 TI UWAKP'EEL WINAL
TI 2020**

TUMUTILOO'

Ka' Almajt'an Almejenil ti Nojlu'umil ti Paxil kula'an a' Nojkaj ti Paxil uyutzkina'an ub'aj ti kánantik a' mak etel a' ch'ib'al etel kuyalik ool ka' a' toj'oolal junp'eel toj yax oolil ti mak, ma' jok'sataj, kula'an jeb'ix toj yax oolil etel utzil k'a'oolal. Etel mek't'antaj lajma'tz'ektak'in etel ichilmakil ti a' Nojlu'umil ti Paxil etel a' mek't'antaj meyajil ti nojkajb'ilu'um uchun ub'aj etel uyutzkina'an ub'aj ti ket t'an ti yax ooliloo' ti tojilb'ej ichilmakil; etel tulakal ti najmeyajkajoo' yanti'ijoo' a' kukuchpach ti tzolt'an uyalmejenil, etel a' almejenil nakomil ti a' Nojlu'umil ti chukal a' ma'lo' ti tulakal.

Ti ket t'an a' **Xoot' ool almajt'an Mek't'ankajiloo' Xokal. 5-2020, 6-2020, 7-2020 etel 8-2020** ti Ajch'ab'ejil ti Nojlu'umil ich Almajxikin ti Tanlajt'anoo' etel **Xoot' ool almajt'anoo' Xokal. 8-2020, 9-2020, 21-2020 etel 22-2020** ti Nochna'atil almajt'an ti Nojlu'umil ka' jajiltoj, ka'tojkintikoo' etel xaxana'anoo' a' b'ixyanil ti k'asik'alil k'a'oolal, etel uchun oolil ich a' Almajt'an Almejenil ti Nojlu'umil ti Paxil ka' kula'an umeyajiloo' ti Ajch'ab'ejil ti Nojlu'umil uchicht'an a' xeka'antajiloo' uk'atb'e'eniloo' ich uchuloo' ti yaxtz'äkyaj ti k'as wa k'asik'alil k'a'oolal, ukuchpachej upektzil a' Nochna'atil ich muuch'b'alil seeb'il.

Ka' a' 14 ti ujo'p'eel winal ti 2020 ujok'sataj Xeka'antajiloo' Ch'ab'ejiloo' ich Uchul ti K'asik'alil K'a'oolal etel Chicht'anoo' ti Ma'lo' Chukb'esajilt'an, etel xaxana'an etel ka'tojkintikoo' ti 17, 24 etel 31 ti mayo ti 2020 jaab' etel 05 etel 07 ti uwakp'eel winal ti 2020, ka' tuknuktaloo' a' b'ixyanil ti toj'oolal etel unojil men a' nojyaj ti COVID-19 (SARS CoV-2), k'atb'e'enil uxulxupoo' unojb'iloo' etel peksb'ajoo' seeb'il ti k'innanjal je'la' nojyaj etel ka'tojtintik ulaak'oo' ich men a' b'ixyan ti coronavirus, etel k'atik ti kánantik ti kajtaliloo'.

Ka' k'atb'e'enil xulxup tixulseb'al a' tojiloo' ka' uxulxup a' Almajt'an Almejenil ti Nojlu'umil ti Paxil, almajt'anil tikilu'umil etel ichiltanxelu'umil ma'lo' tulisa'an etel ich la'il chukb'esajilt'an a' uxulxupoo' ka' kula'an a' Muuch'b'al Abya Yala yok'ol Tojiloo' Makiloo', kinmemb'el ti k'a'oolalil ti tulakal makil, suwanilb'ejoo' etel meyajoo' k'a'oolal, najmeyajkajoo' k'a'oolaloo' etel juntakoo' tikilu'umiloo' etel ichiltanxelu'umil, etel men nojoch seeb'il ti na'tikt'an etel uk'ab'etkuntik uma'lo'il ub'aj ich xeka'antajiloo' ch'ab'ejiloo', etel chukb'esajilt'an kuchpach ool.

Ka' jeb'ix umeyaj ti najmeyajkaj ti toj'oolal ti b'ixyan je'la', a' Tanlajb'ej ti Toj'oolal K'a'oolal etel Tz'aj ool Ichilmakil jajkuntaj a' Ulaak'mentik Tikilu'umil ti Cha'anb'il ti Nojyaj ti SARS CoV- 2 etel uchunoo' ti e'mesb'il ti a' p'iis ooloo' ti ka'je'paliloo' ti etel p'iis ooloo' ti Kánantiknajib, ka' yanti'ij ich Ket T'an Tanlajb'ejil Xoakl 146-2020 ti uk'inil 2 ti uwakp'eel winal ti 2020 etel ukäxtik ti tz'iib'b'ej ti mentej etel tzaypachb'il:

MEN B'AY

Ich inmeyajil ti Ajch'ab'ejil Almajt'anil, chunutalt'ana'an ich a' papachkuch etel ukuchpach ool ka' yanti'ij ukuch, kinwalik tzaypachiloo',

XAXANA'ANOO' ETEL KA'TOJKINTIKOO' TI A' XEKA'ANTAJILOO' CH'AB'EJILOO' ICH UCHUL TI K'ASIK'ALIL K'A'OOLAL ETEL CHICHT'ANOO' TI A' MA'LO' CHUKB'ESAJILT'AN,

Ti a' na'tikt'an, tulisb'il etel uk'ab'etkuntik ti a' Xeka'antajiloo' Ch'ab'ejiloo' je'la' ukuchpach umächej jeb'ix chunpalil ool toj a' **Uchunpalil ool ti toj'oolal ichilmakil etel a' Uchunpalil ool ti Tojilb'ej Ichilmakil**, ti ket t'an etel xulalil ti Nojkaj jeb'ix ma'lo' ti tulakal.

A' tzaypachiloo' p'iisoo' ti cha'anb'il nakomil men a' ma'lo'il ti a' kajtaliloo' ti Nojlu'umil ti Paxil, ti uk'ab'etkuntik ich tulakal Nojlu'umil ti Paxil, ich a' kuuchiloo' etel kub'ensiko'on ti je'b'axakej muuchb'al mak ti upatalil tz'aj almajt'an tikilu'umil ichil ti utz etel a' tzik ti tulakaloo' b'ixanoo' ti yutzkina'anil ichilmakil k'a'oola'anoo' ich kilu'umil.

YAXP'EEL: XAXANA'AN ETEL TAN UMANIL.

Tan umanil a' uxulxupoo' xulseeb'oo' kula'anoo' ich a' Xeka'antajiloo' ti uk'inil 14 ti ujo'p'eel winal ti 2020, etel ka'tojkintikoo' ti uk'inil 17, 24 etel 31 ti ujo'p'eel winal etel 05 etel 07 ti uwakp'eel winal ti jaab' je'la', tak tumunb'en xeka'antajil, ti chukb'esajilt'an ukuchpach ool etel unoch'kinte a' ka'tojkintikoo' etel tzaypachoo'.

A' xeka'antajiloo' je'la' je' okolej etel uk'ab'etkuntik a' **LUNES 15 TI UWAKP'EEL WINAL TI 2020** ti a' 5:00 xeet'k'inoo'.

UKA'P'EEL: XEKA'ANTAJILOO' CHUKALOO' TI A' P'IIS OOLOO' JANILOO' MEN UNOJB'IL TI LAKAN TI B'ISAJYAJIL ICH A' TAB'AL LU'UMOO' TI GUATEMALA, SACATEPÉQUEZ, EL PROGRESO ETEL SAN MARCOS.

Men a' pektzil ti Tanlajb'ej ti Toj'oolal K'a'oolal etel Tz'aj ool Ichilmakil ukula'an ub'aj p'iis ooloo' unobj'illoo' etel chukaloo' etel k'atal ti känantik a' toj'oolal ti kajtaliloo', etel ukuchpachoo'ej utulisb'il ti a' Xeka'antajiloo' Ch'ab'ejiloo' tan umaniloo', uk'ab'etkuntik chen A' TAB'AL LU'UMOO' TI GUATEMALA, SACATEPÉQUEZ, EL PROGRESO ETEL SAN MARCOS:

1. UXULXUP TI KUB'ENSIKO'ON TIXULSEB':

A' kub'ensiko'on tumuuch'b'aloo' jeb'ix kub'ensiko'on ti uk'ab'etkuntik junal (placas ka' uchu'umpal etel "P") CHEN UPATALEJ XI'MALTIK ich a' k'inoo' sipityolaloo' ket t'an a' tzaypach xokalk'in:

- a) Kub'ensiko'onoo' etel placa ti xi'maltik Junal ("P") ka' a' tunkul ti k'a'ooltik woojt'anxokal ka' yanti'ij a' uyoxp'eel xokal jo'ma'an ich mix (0), ka'p'eel (2), känp'eel (4), wakp'eel (6)

etel waxakp'eel (8) upataloo' xi'maltik martes 16, jueves 18, s'abado 22, miércoles 24, viernes 26 ti uwakp'eel winal.

- b) Kub'ensiko'onoo' etel placa ti xi'maltik Junal ("P") ka' a' tunkul ti k'a'ooltik woojt'anxokal ka' yanti'ij a' uyoxp'eel xokal jo'ma'an ich mix junp'eel (1), oxp'eel (3), jo'p'eel (5), wukp'eel (7) etel b'olonp'eel (9) upataloo' xi'maltik miércoles 17, viernes 19, martes 23, jueves 25, s'abado 27 ti uwakp'eel winal.

A' tabla tzaypach a' xeka'antajil ti b'o'oy (a' xokaloo' ti tabla ti a' xul ti xokal ti tunkul k'a'ooltik woojt'anxokal ti a' placa ti xi'maltik):

LUNES	MARTES	MIÉRCOLES	JUEVES	VIERNES	SÁBADO	DOMINGO
15 ti uwakp'eel winal ma' uxulxup	16 ti uwakp'eel winal xi'maltik 0, 2, 4, 6, 8	17 ti uwakp'eel winal xi'maltik 1, 3, 5, 7, 9	18 ti uwakp'eel winal Xi'maltik 0, 2, 4, 6, 8	19 ti uwakp'eel winal Xi'maltik 1, 3 5, 7, 9	20 ti uwakp'eel winal Xi'maltik 0, 2, 4, 6, 8	21 ti uwakp'eel winal MA' xi'maltik
22 ti uwakp'eel winal xi'maltik 0, 2, 4, 6, 8	23 ti uwakp'eel winal xi'maltik 1, 3, 5, 7, 9	24 ti uwakp'eel winal xi'maltik 0, 2, 4, 6, 8	25 ti uwakp'eel winal Xi'maltik 1, 3, 5, 7, 9	26 ti uwakp'eel winal Xi'maltik 0, 2, 4, 6, 8	27 ti uwakp'eel winal Xi'maltik 1, 3, 5, 7, 9	28 ti uwakp'eel winal MA' xi'maltik

A' ich uxulxup uk'ab'etkuntik a' kunb'ensiko'on ket t'an a' na'tikt'an utz kula'an ich a' Tojilna'at t'an ti Kunb'esik tan umanil. Uxulxup je'la' ma' uk'ab'etkuntik a' rot'ot'ot'o' etel t'in ok.

A' domingo 21 etel 26 ti uwakp'eel winal ti 2020 ma' patalej xi'maltik mixmak kub'ensiko'on etel placas ti xi'maltik junal ("P"), ulaak'oo' kub'ensiko'onoo' yanti'ijoo' etel xek'atik ich a' kula'an ich a' Xeka'antajil Ch'ab'ejil Uyoxp'eel ti je'la' chicht'an.

A' xokal ti makoo' ka' upataloo' b'el ti kub'ensiko'on ich a' ukuchpachej ti kuuchiloo' sipityola'an ich a' ju'um ti xi'maltik. Ich a' uk'ab'etkuntik ukuchpachej chukb'est'an etel Ket t'an Mek't'ankajil Xokal 146-2020 ti Tanlajb'ej ti Toj'oolal K'a'oolal etel Tz'aj Ichilmakil.

Ma' uk'ab'etkuntej tak uxulxup a' makil ti toj'oolal, muk'iloo' ti ma'pekyoolal, etel ma' ka' yanti'ijoo' Xeka'antajil Ch'ab'ejil Uyoxp'eel etel Ukänp'eel ti 14 ti ujo'p'eel winal ti 2020 etel uka'tojkintikoo'.

A' chukb'esajilt'an ti uxulxup je'la' yaj ool ket t'an ti Tojilna'at t'an ti Kub'ensiko'on, Ket t'an Mek't'ankajil Xokal 273-98, pektzil almajt'an 184 xokal 3, ukula'an junp'eel b'o'ol ti Q500.00, etel ajpolil upatalej jalachpatalil a' men mixchukb'est'an ti a' xeka'antajil ch'ab'ejil, ti ket t'an uchul, etel mentej ti ket t'an si'pilo' t'unultuwich ti toj'oolal k'a'oolal.

2. XULXUP TI XI'MALTIK ICHILTAB'AL LU'UMIL

A' xi'maltik, etel xinb'alil ichiltab'al lu'umil up'atik tulakal uxlxup tak etel tab'al lu'um ti Guatemala, Sacatepéquez, El Progreso etel San Marcos. Ujunpayl ub'aj ti uxulxup je'la' a' kub'ensiko'on ti tanjaloo' ti toj'oolal etel yaxtz'äkyaj janil, ma'pekyolal k'a'oolal etel juntak, janaliloo', b'a'axiloo' ti tz'akoo', kub'ensiko'on ti joolmal etel kuch nakomil.

UYOXP'EEL: KA'TOJKINTIK TI K'INANJALL TI UK'AB'ETKUNTIK TI XULXUPOO' TI XINB'ALIL UK'AB'ETKUNTIK TI TULAKAL A' NOJLU'UMIL.

Uka'tojkintik ub'aj a' yaxp'eel, uka'p'eel etel uyoxp'eel muuch't'an ti junxeet' yaxp'eel (1⁰) ti a' Xeka'antajil Ch'ab'ejil UKA'P'EEL ti uk'inil 14 ti ujo'p'eel winal ti 2020, ka'tojkintik men Xeka'antajil Ch'ab'ejil ti uk'inil 17, 24 etel 31 ti ujo'peel winal ti 2020, "TI A' MA'PEKYOLAL TI A' TOJ'OOALAL K'A'OOALAL ETE A' UXULXUPOO' TI XINB'ALIL", tan up'atik b'aylo':

"1⁰) **UXULXUP ICH A' KUUCHIL TI OTOCHIL:** uxulxup ub'aj men toj'oolal ichilmakil a' jälk'ä'anil ti xinb'alil ichil ti 18:00 xeet'k'inoos' ti k'in ti a' 05:00 xeet'k'inoos' ti k'in tzaypach, tan yanti'ij a' kajtaliloo' ich xeet'k'ini je'la' ich a' kuuchil ti otochil (otoch, naj, tab'alnaj wa ketil), uxulxup ka' unochkinte a' xi'maltik ti makoo', ajb'eloo', kub'ensiko'onoo' wa tulakal kub'ensiko'on, etel tan junpayil ti k'inoos' domingo 21 etel domingo 28 ti uwakp'eel winal ti jaab' je'la', tu'ux yanti'ijoo' ich otochil ti 0:00 ti 24:00 xeet'k'inoos' ti k'inoos' je'la', men toj'oolal ichilmakil.

A' je'la' xeka'antajil yanti'ij tan umanil ti LUNES 15 TI UWAKP'EEL WINAL TI 2020 TI A' 05:00 XEET'K'INOO' TI LUNES 29 TI UWAKP'EEL WINAL TI 2020 TI A' 05:00 XEET'K'INOO', ICH TULAKAL NOJLU'UMIL, wa yan ka' ka'tojkintik.

Ti patalej xi'maltik ichil ti 18:00 etel 05:00 xeet'k'inoos' ukuchpachej ukäxtik ub'aj ich a' b'ixyanoo' la'il ti xeet'k'inoos' ka' ukula'an ich a' xeka'antajiloo' ch'ab'ejiloo'.

Ukänp'eel: p'iis ooloo' janiloo' ti känäntik chukaloo'.

Ukuchpach ub'aj ti uk'ab'etkuntik a' tz'aypachoo' p'iis ooloo' ti känäntik chukaloo' ich tulakal kuuchiloo', konloo', najmeyajkajoo' etel ketil, unoch'kinte ti najmeyajkajoo' ti Jalacht'an, ka' yanti'ijoo' sipit yolal ich a' Xeka'antajiloo' Ch'ab'ejiloo' ti umeyajil, etel ka' yanti'ijoo' ti k'a'oolal etel ajk'ab'etkuntik:

- a) Tulakal tz'aj ool ti k'a'oolal ti ajk'ab'etkuntik ti b'ixan toj etel e'tesb'alil, ich najmeyajkajoo' k'a'oolal wa juntak, ukuchpachej unochkinte ti 16:00 xeet'k'inoos', etel junpayil ti tanjaloo' ti toj'oolal ich nakomil.
- b) A' tz'aj ool ti k'a'oolaloo' etel ajk'ab'etkuntik ti b'ixan toj etel e'tesb'alil, chen upatalej mentik tan uchukb'est'an a' naachil ichilmakil ti 1.5 toj'p'iisoo' men mak etel uk'ab'etkuntik ti kuuchiloo', p'äk'oo' ti känäntik.

- c) A' yaab' ti makoo' ukuchpachej ti tzik etel chukb'est'an a' naachil ichilmakil ti 1.5 tojp'iisoo' men mak.
- d) Ukuchpach ti yanit'ij ich okol ti kuuchil junp'eel rotulooj uk'a'ooltik sasil a' xokal ti makoo' ka' upatal yanti'ij ich ichil tan utzik a' naachil ichilmakil wa sijnal ti 1.5 tojp'iisoo' ich ti mak, etel cha'antik men a' ajpoliloo'.

UJO'P'EEL: ULAAK'OO' XEKA'ANTAJILOO'.

A' nameyajkajoo' tu Jalacht'anil ma' ukuchpach mentej mix peksb'ajil ti mank'inail ti jaab'il etel ketil ka' upatal lakan ti toj'oolal.

A' xeka'antajiloo' je'la' uyaltik ub'ajoo' ich nojt'oxpektzil tikilu'umil etel k'a'oolalb'il ich a' T'oxpektzil B'elnal, tan upektzil ti makil men tulakal jupeb'oo' ti pektzilil'an etel k'a'am alb'il, b'aylo' xan a' okolb'a'ayoo' ik'aloo' k'a'oolaloo'.

PEKTZILEJ ETEL CHUKB'EST'ANEJ

ALEJANDRO EDUARDO GIANKATTEI FALLA
PRESIDENTE CONSTITUCIONAL

HUGO ROBERTO MONROY CASTILLO
MINISTRO DE SALUD PÚBLICA Y ASISTENCIA SOCIAL

LEYLA SUSANA LEMUS ARRIAGA
SECRETARIA GENERAL
DE LA PRESIDENCIA DE LA REPUBLICA